

Андросюк Ю.В.

аспірант,

Державна навчально-наукова установа

«Академія фінансового управління»

Androsiuk Yurii

State Educational and Scientific Institution

"Academy of Financial Management"

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-1539-0593>

МІЖНАРОДНІ ПРАКТИКИ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

INTERNATIONAL PRACTICES OF CORPORATE INCOME TAXATION IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION: LESSONS FOR UKRAINE

Анотація. У статті досліджено трансформації систем оподаткування прибутку підприємств у контексті глобальної цифровізації, що змінює фіскальну юрисдикцію, податкове резидентство й джерело доходу. Показано, що домінування нематеріальних активів, зростання платформеної економіки та криптооперацій спричиняють розмивання податкової бази й дефіцит правових механізмів реагування. Проаналізовано міжнародні підходи (BEPS, GILTI, DST, SAF-T, CCCTB), які демонструють перехід до наднаціональної координації й цифрового адміністрування. Узагальнено досвід Естонії, Польщі, США та Великої Британії. Визначено ризики для України та обґрунтовано п'ять стратегічних напрямів модернізації вітчизняної податкової системи в цифрову епоху: гармонізація законодавства, цифрове адміністрування, перегляд податку на прибуток, розвиток фіскальної культури й кібербезпеки.

Ключові слова: цифровізація оподаткування; податок на прибуток підприємств, цифрова трансформація оподаткування, міжнародні фіскальні ініціативи, цифрове постійне представництво, електронний податковий аудит, податкова модель, податкова реформа.

Постановка проблеми. Нові бізнес-моделі, засновані на електронній комерції, цифрових платформах, хмарних сервісах і діяльності технологічних корпорацій, зумовили зміни у створенні та розподілі доданої вартості. Цифрове середовище характеризується відсутністю територіальної прив'язки прибутку, що ускладнює класичні моделі оподаткування.

Податкові юрисдикції стикаються з проблемою визначення місця виникнення прибутку та його справедливого оподаткування. Транснаціональні корпорації, використовуючи трансфертне ціноутворення, операції з нематеріальними активами та цифровими фінансовими інструментами, переміщують прибутки до країн із пільговими режимами, що зменшує доходи бюджетів і підриває принцип податкової справедливості. Ситуацію ускладнює поява нових активів – криптовалют, токенів, цифрових ліцензій і віртуальних послуг, які не завжди охоплені чинним законодавством. В умовах глобалізації капітал стає надзвичайно мобільним, створюючи додатковий тиск на традиційні податкові системи. Міжнародна спільнота виробляє нові підходи до корпоративного оподаткування. Найважливішим є План дій BEPS, розроблений ОЕСР, спрямований на протидію ерозії податкової бази та переміщенню прибутку. Важливими є також ініціативи ЄС щодо гармонізації корпоративного оподаткування, автоматичного обміну інформацією (DAC/CRS) і запровадження глобального мінімального податку.

Для України проблема реформування оподаткування прибутку підприємств у цифрову епоху є особливо гострою. Держава потребує стабільних бюджетних надходжень і має виконувати міжнародні зобов'язання щодо імплементації Плану BEPS та інтеграції у європейський податковий простір. Водночас податкова система стикається з труднощами адміністрування, подвійністю обліку, низьким рівнем цифровізації та ризиками ухилення.

У цих умовах особливої ваги набуває аналіз міжнародних практик оподаткування прибутку у цифровій економіці, їх адаптація до українських реалій і формування пропозицій щодо реформування податкової політики держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання оподаткування завжди перебували у фокусі уваги науковців, однак економіки країн перебувають в постійному розвитку, що зумовлює трансформацію як теоретичних передумов, так і прикладних аспектів справляння податків та безпосередньо об'єктів оподаткування. Серед сучасних наукових досліджень варто виокремити здобутки таких науковців як І. Олендер [9], А. Іванський [5], П. Фугело, Й. Раковська [11], О. Вайцеховська, В. Вдовічен [2], І. Наконечна, С. Бондаренко [7], Н. Фролова [10] та інших.

Дослідження І. Олендер [9] присвячене аналізу підстав та наслідків усунення подвійного оподаткування у рішеннях Верховного Суду, що має важливе значення для забезпечення єдності судової практики та удосконалення механізмів запобігання податковим колізіям у міжнародному контексті. Дослідниця детально розглядає юридичні аспекти подвійного оподаткування та пропонує шляхи підвищення ефективності його правового регулювання в Україні. А. Іванський [5] основну увагу зосереджує на питаннях податкового та електронного резидентства фізичних осіб, що є особливо актуальним у світлі цифровізації економіки. На основі порівняльно-правового аналізу досвіду Естонії та України науковець розкриває особливості правового статусу електронних резидентів і визначає потенційні напрями гармонізації національного законодавства з європейськими практиками [5].

Питання адміністрування податку на додану вартість у контексті міжнародних підходів розглянуто у дослідженні П. Фугело та Й. Раковської [11], де проведено порівняльний аналіз практик України та Польщі. Автори розкривають ключові відмінності у процедурі адміністрування ПДВ, визначаючи перспективні напрями вдосконалення національної системи податкового адміністрування. Важливий внесок у вивчення проблем оподаткування цифрової економіки здійснили О. Вайцеховська та В. Вдовічен [2], які дослідили правове регулювання оподаткування цифрових компаній у Великій Британії. У своїй роботі вони зосередили увагу на необхідності адаптації податкових норм до умов цифровізації та розробленні ефективних механізмів оподаткування технологічних корпорацій.

Значну увагу міжнародному досвіду реформування системи оподаткування приділяє Н. Фро-

лова [10], яка аналізує трансформаційні процеси в оподаткуванні доходів у постпандемічний і воєнний періоди. Дослідниця узагальнює практики різних країн щодо підтримки економічної стійкості за допомогою податкової політики, що має безпосереднє значення для України в умовах сучасних викликів.

Таким чином, огляд наукових публікацій свідчить про те, що дослідники приділяють значну увагу як питанням удосконалення теоретичних підходів до оподаткування, так і практичним аспектам його реалізації в умовах глобальних економічних змін, цифровізації та євроінтеграційних процесів.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Не применшуючи здобутки згаданих науковців, все ж варто відзначити, що в сучасних умовах розвитку цифрового бізнесу і діджиталізації умов господарювання в Україні система оподаткування прибутком підприємств та його адміністрування потребує системного реформування.

Мета статті. Метою цієї роботи є систематизація основних світових тенденцій і моделей корпоративного оподаткування в умовах цифровізації та обґрунтування можливих уроків для реформування української податкової системи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Традиційно система оподаткування прибутку підприємств базувалася на принципах територіальності, резидентності та місця створення доданої вартості. Це означало, що податкові зобов'язання виникали або у країні реєстрації підприємства, або у країні, де фактично здійснювалась господарська діяльність і формувалася прибуток. Такий підхід був цілком ефективним за умов класичної індустріальної економіки, де виробництво і споживання мали чітку географічну прив'язку, а створення доданої вартості було легко ідентифікованим.

Проте розвиток цифрової економіки поставив під сумнів ефективність цієї моделі. У сучасних умовах значна частина вартості створюється не у фізичних виробничих центрах, а у сфері нематеріальних активів – інтелектуальної власності, програмного забезпечення, алгоритмів, брендів та баз даних. Такі активи можуть бути швидко переміщені між країнами без фізичної присутності підприємства. Це створює можливість для оптимізації або навіть ухилення від сплати податків через механізми трансфертного ціноутворення, використання офшорних юрисдикцій та побудову гібридних корпоративних структур.

У міжнародному податковому праві сформувалася концепція «постійного представництва», яка покликана визначати момент, коли підприємство вважається таким, що здійснює діяльність на території певної юрисдикції [9]. Проте у цифровій економіці цей інститут втрачає практичну дієвість, оскільки цифрові компанії можуть отримувати значні доходи в країнах без будь-якої фізичної присутності. Це породжує феномен «цифрового постійного представництва», який вимагає нового нормативного наповнення.

Отже, теоретичні засади міжнародного корпоративного оподаткування потребують адаптації до цифрової реальності. Сучасні тенденції свідчать про перехід від територіального підходу до глобальної координації податкової політики, яка передбачає справедливий розподіл прибутків транснаціональних корпорацій між країнами. Цей перехід здійснюється шляхом розробки міжнародних угод, запровадження глобального мінімального податку, а також посилення інформаційної взаємодії між податковими адміністраціями.

Сучасна міжнародна система корпоративного оподаткування зазнає глибинних змін, спричинених процесами цифровізації та глобалізації економіки. Традиційна модель, що ґрунтувалася на територіальному принципі оподаткування прибутку, дедалі частіше демонструє свою неефективність у цифровому середовищі. Це пов'язано з тим, що вартість у сучасній економіці створюється переважно завдяки нематеріальним активам, цифровим послугам і глобальним онлайн-платформам, діяльність яких часто не має чіткої географічної локалізації.

Головним викликом для світової спільноти є проблема розмивання податкової бази та переміщення прибутку (BEPS – Base Erosion and Profit Shifting) [1]. Транснаціональні корпорації використовують можливості для штучного переміщення доходів до юрисдикцій із низьким рівнем оподаткування, уникаючи сплати податків у країнах, де фактично створюється вартість. Це призвело до ініціювання міжнародних проєктів, спрямованих на координацію податкової політики та уніфікацію правил.

Одним із ключових глобальних процесів стала розробка Плану дій BEPS під егідою ОЕСР та G20. Цей план передбачає 15 напрямів боротьби з податковими зловживаннями, серед яких – посилення правил трансфертного ціноутворення, запровадження правил щодо контрольованих іноземних компаній (CFC rules), обмеження відсоткових витрат, боротьба з гібридними схемами та вдосконалення механізмів

розкриття інформації. Імплементация BEPS стала першим системним кроком до глобальної координації у сфері оподаткування.

Наступним етапом стала ініціатива щодо запровадження глобального мінімального податку. У 2021 році країни-члени ОЕСР та G20 досягли домовленості про встановлення мінімальної ставки корпоративного податку на рівні 15%. Це покликано запобігти «податковим гонкам донизу», коли держави знижують ставки задля залучення капіталу, що підриває їхню бюджетну стабільність. Глобальний мінімальний податок має забезпечити більш рівні умови конкуренції між країнами та знизити привабливість офшорних схем [3].

Важливу роль у розвитку податкової політики відіграє й Європейський Союз, який формує власні механізми гармонізації. ЄС активно впроваджує директиви у сфері корпоративного оподаткування, серед яких:

- ATAD (Anti-Tax Avoidance Directive) – правила протидії ухиленню від оподаткування, включно з обмеженням відсоткових витрат та оподаткуванням при виході (exit taxation) [6];

- DAC (Directive on Administrative Cooperation) – директива про адміністративну співпрацю, яка регламентує автоматичний обмін інформацією між податковими органами держав-членів [4];

- ініціатива CCCTB (Common Consolidated Corporate Tax Base) – пропозиція щодо створення єдиної консолідованої бази оподаткування прибутку корпорацій у межах ЄС [8].

Водночас у багатьох країнах формується практика цифрових сервісних податків (Digital Services Tax, DST). Це специфічний інструмент, який запроваджують держави для оподаткування доходів від надання цифрових послуг у їхній юрисдикції, навіть за відсутності фізичної присутності компанії. Такі податки вже діють у Франції, Італії, Іспанії, Великобританії та низці інших країн, які намагаються компенсувати втрати від діяльності транснаціональних технологічних корпорацій [12].

Ще однією важливою тенденцією є розвиток цифрового адміністрування податків. Податкові органи впроваджують електронні сервіси для платників, застосовують технології великих даних для виявлення ризиків, інтегрують системи електронного аудиту та активно використовують штучний інтелект для аналізу фінансових потоків. Такі підходи дозволяють підвищити ефективність контролю, знизити витрати бізнесу на дотримання вимог та створюють умови для більшої прозорості податкової системи.

Таким чином, глобальні тенденції у сфері корпоративного оподаткування свідчать про поступовий перехід від суто національних податкових систем до інтегрованої моделі, що базується на міжнародній координації та цифрових технологіях. Вони демонструють, що цифровізація є не лише викликом, а й інструментом для підвищення ефективності та справедливості податкових систем у XXI столітті.

Міжнародні підходи до оподаткування прибутку підприємств в умовах цифровізації різняться залежно від історичних, економічних і правових традицій окремих держав. Проте простежується чітка тенденція до поєднання класичних механізмів з інноваційними інструментами, спрямованими на забезпечення прозорості та справедливості оподаткування.

Одним із найбільш показових прикладів є Естонія, яка запровадила модель оподаткування виведеного капіталу. Згідно з нею прибуток підприємства не підлягає оподаткуванню на момент його формування, а податкові зобов'язання виникають лише тоді, коли цей прибуток розподіляється у вигляді дивідендів або використовується для витрат, не пов'язаних із господарською діяльністю [5]. Такий підхід стимулює реінвестування, сприяє розвитку бізнесу та забезпечує прозорість податкових відносин.

Польща активно застосовує цифрові технології для адміністрування податків. Вона впровадила систему SAF-T (Standard Audit File for Tax), яка передбачає стандартизовану форму електронної податкової звітності. Це дозволяє податковим органам швидко аналізувати дані та знижує можливості для маніпуляцій. Крім того, Польща використовує сучасні аналітичні інструменти для виявлення ризикових платників та ухилення від оподаткування [11].

Великобританія запровадила цифровий сервісний податок (Digital Services Tax, DST), спрямований на оподаткування доходів великих технологічних компаній, які отримують значні прибутки від онлайн-реклами, соціальних мереж і цифрових маркетплейсів. Податок стягується з доходів, а не з прибутку, що дозволяє частково компенсувати втрати бюджету від діяльності транснаціональних корпорацій, які не мають фізичної присутності в країні [2].

У США одним із інноваційних інструментів є режим GILTI (Global Intangible Low-Taxed Income), запроваджений у межах податкової реформи 2017 року. Він передбачає оподаткування доходів американських корпорацій, отриманих від нематеріальних активів у юрисдикціях із низьким рівнем податкового навантаження.

Таким чином, США прагнуть запобігти виведенню прибутків у «податкові гавані» та стимулювати повернення капіталу в національну економіку [7].

Канада та Австралія активно розвивають системи електронного адміністрування, впроваджуючи електронну звітність, автоматичний обмін інформацією та аналітичні системи для контролю за транснаціональними операціями. Вони роблять акцент на міжнародній співпраці, що дозволяє ефективніше відстежувати податкові зловживання [10].

Таким чином, міжнародні практики демонструють різні моделі податкової політики: від радикальних реформ (Естонія) до цільових інструментів для цифрової економіки (Великобританія, США). Водночас усі вони об'єднані прагненням забезпечити ефективність, прозорість і справедливість оподаткування в умовах цифровізації.

Одним із найважливіших напрямів трансформації податкових систем у світі є цифрове адміністрування. Воно передбачає комплексне використання цифрових технологій для збору, обробки та аналізу податкових даних, що суттєво підвищує ефективність контролю та знижує витрати на адміністрування.

Ключовим інструментом є електронна звітність, яка у багатьох країнах стала обов'язковою для всіх категорій платників. Такий формат дозволяє зменшити адміністративні витрати бізнесу, підвищити точність даних і спростити доступ до інформації. Водночас для податкових органів електронна звітність створює можливості для автоматизованого контролю та швидкого виявлення відхилень.

Другим важливим напрямом є впровадження електронного аудиту (е-аудиту). Його суть полягає в тому, що податкові органи отримують доступ до уніфікованих файлів даних (як у випадку з SAF-T), які містять детальну інформацію про всі фінансові операції підприємства. Це дозволяє здійснювати комплексний аналіз без необхідності виїзних перевірок і значно знижує рівень корупційних ризиків.

Велику роль відіграє використання великих даних (big data) та штучного інтелекту (AI). Податкові органи отримують змогу аналізувати мільйони транзакцій у режимі реального часу, будувати профілі ризикових платників і виявляти потенційні схеми ухилення. Такий підхід уже реалізується у провідних країнах ЄС, США та Азії, де штучний інтелект застосовується для прогнозування ймовірності порушень і автоматичного формування планів перевірок.

Нарешті, важливим елементом цифрового адміністрування є міжнародний обмін податковою інформацією. Директиви ЄС (DAC) та стандарти ОЕСР (CRS – Common Reporting Standard) встановлюють правила автоматичного обміну даними про фінансові рахунки та корпоративні структури. Це дозволяє запобігати ухиленню від оподаткування шляхом переміщення прибутків у інші країни й підвищує рівень глобальної прозорості (табл. 1).

Отже, цифрове адміністрування податків є ключовим трендом сучасної податкової політики. Воно спрямоване не лише на підвищення ефективності контролю, але й на формування партнерських відносин між бізнесом і державою, що є основою нової податкової культури.

Система оподаткування прибутку підприємств в Україні перебуває на етапі трансформа-

ції, але її розвиток супроводжується значними труднощами, що зумовлюють як внутрішній, так і зовнішній дисбаланс. Сучасні проблеми можна умовно поділити на три взаємопов'язані блоки: інституційні, технологічні та економічні.

З інституційної точки зору, головним викликом є часткова імплементація міжнародних стандартів BEPS. Україна приєдналася до багатосторонньої конвенції MLI та взяла на себе зобов'язання впровадити ключові інструменти боротьби з розмиванням податкової бази [1]. Водночас ці інструменти поки що застосовуються неповною мірою. Наприклад, правила обмеження відсоткових витрат запроваджені лише частково, норми щодо запобігання гібридним схемам залишаються недосконалими, а механізм оподаткування при виході (exit taxation), що є обов'язковим для країн

Таблиця 1

Порівняння міжнародних практик оподаткування прибутку підприємств у цифрову епоху

Країна / регіон	Податковий підхід	Цифрові інструменти адміністрування	Основні переваги	Основні недоліки / ризики
Естонія	Податок на виведений капітал: прибуток оподатковується лише у момент його розподілу (дивіденди, витрати не для бізнесу)	Електронне адміністрування, повна діджиталізація податкових послуг	Стимулювання реінвестування, простота адміністрування, прозорість	Ризик тимчасового зменшення бюджетних надходжень; залежність від рівня інвестицій
Польща	Класичний податок на прибуток (19 %), але з широким застосуванням правил BEPS	SAF-T (стандартизований файл аудиту), електронна звітність, ризик-орієнтовані перевірки	Підвищення ефективності контролю, зменшення адміністративних витрат, боротьба з ухиленням	Значні витрати на впровадження, потреба в адаптації бізнесу
Великобританія	Цифровий сервісний податок (DST): 2% на доходи від цифрових послуг (реклама, маркетплейси, соцмережі)	Онлайн-портали HMRC, big data для моніторингу	Компенсація втрат від діяльності ТНК без фізичної присутності	Ризик подвійного оподаткування, конфлікти з іншими країнами та ОЕСР
США	GILTI (Global Intangible Low-Taxed Income): оподаткування доходів від нематеріальних активів у низькоподаткових юрисдикціях	Автоматичний обмін інформацією, складна система трансфертного ціноутворення	Запобігання виведенню прибутку, стимулювання повернення капіталу	Висока складність розрахунків, значне навантаження на бізнес
ЄС (загалом)	Гармонізація через директиви ATAD, DAC, ініціатива CCCTB	Автоматичний обмін даними, е-аудит, інтегровані бази даних	Прозорість, уніфікація правил, боротьба з агресивним плануванням	Повільність ухвалення рішень, складність погодження інтересів держав-членів
Канада та Австралія	Традиційне оподаткування прибутку з акцентом на прозорість та міжнародну співпрацю	Е-звітність, CRS (Common Reporting Standard), штучний інтелект для аналізу ризиків	Системність, інтеграція в міжнародні мережі, запобігання офшоризації	Висока залежність від міжнародної кооперації, потреба у потужному технічному забезпеченні

Джерело: узагальнено автором на основі [2; 5; 7; 10; 11]

ЄС, поки що не діє. Це створює «сірі зони» у податковому законодавстві, які використовуються для агресивного планування та мінімізації податків.

З технологічної точки зору, цифрова зрілість податкової служби України є недостатньою. Хоча держава активно розвиває електронні сервіси – зокрема «Електронний кабінет платника», систему подання звітності онлайн, автоматизовані сервіси для реєстрації податкових накладних, – рівень автоматизації контролю суттєво відстає від міжнародних стандартів. Система SAF-T, яка в Європі стала обов'язковою нормою, впроваджується поступово й поки що не охоплює всіх категорій платників. Це обмежує можливості аналізу великих масивів даних і знижує здатність держави оперативно реагувати на податкові ризики.

З економічної точки зору, бізнес в Україні стикається з високим адміністративним навантаженням. Численні податкові різниці, складність обліку, паралельність бухгалтерських і податкових систем створюють значні витрати на дотримання комплаєнсу. Це не лише знижує конкурентоспроможність вітчизняних компаній, але й робить країну менш привабливою для іноземних інвесторів, які порівнюють податкове середовище з іншими юрисдикціями. До цього додається проблема непередбачуваності застосування законодавчих норм контролюючими органами, що призводить до численних спорів і судових процесів.

Окремим і надзвичайно серйозним викликом є ризики кібербезпеки. У міру переходу до цифрового адміністрування податкових процесів зростає вразливість до кібератак. В умовах гібридної війни, яку веде Україна, податкові бази даних можуть стати об'єктом цілеспрямованих атак, що здатні паралізувати роботу податкової системи й створити серйозні ризики для державної безпеки. Тому питання інформаційного захисту виходить на перший план, стаючи не менш важливим, ніж саме наповнення бюджету.

Таким чином, Україна стикається з багаторівневими проблемами: від недостатньої гармонізації з міжнародними стандартами до високого рівня адміністративних бар'єрів і технологічних ризиків. Їхнє комплексне вирішення потребує системного підходу, що поєднує правові, організаційні та технологічні інновації.

Аналіз міжнародних практик дозволяє виокремити низку стратегічних уроків, які Україна має врахувати для модернізації своєї системи оподаткування прибутку підприємств у цифрову епоху.

Найважливішим уроком є гармонізація національного законодавства з міжнародними стандартами ОЕСР та ЄС. Це означає не лише формальне приєднання до ініціатив, а й практичне втілення ключових інструментів BEPS, зокрема обмеження відсоткових витрат, боротьби з гібридними схемами, впровадження exit taxation, розширення правил щодо контрольованих іноземних компаній. Для України це має особливе значення в контексті євроінтеграційних процесів, адже відповідність європейським нормам є однією з умов інтеграції до внутрішнього ринку ЄС.

Другим важливим уроком є прискорення цифровізації податкової адміністрації. Міжнародний досвід свідчить, що впровадження електронної звітності, SAF-T, е-аудиту та використання великих даних є ключовим чинником підвищення прозорості й зменшення тінізації. Для України це означає потребу у масштабних інвестиціях у технологічну інфраструктуру, навчання персоналу, а також у створенні надійних систем захисту інформації. Цифровізація має розглядатися не як допоміжний інструмент, а як стратегічний напрям розвитку податкової системи.

Третій урок полягає у переосмисленні моделі податку на прибуток. Україна може скористатися прикладом Естонії, яка замінила класичний податок на прибуток податком на виведений капітал. Така реформа стимулює реінвестування та сприяє розвитку підприємництва, особливо малого й середнього бізнесу. Водночас впровадження цієї моделі в Україні потребує ретельного аналізу фіскальних наслідків і забезпечення її узгодженості з міжнародними зобов'язаннями.

Четвертий урок стосується податкової культури та взаємодії між державою і бізнесом. Міжнародна практика показує перехід від конфліктної до партнерської моделі відносин, у якій податкові органи виконують не лише контрольні, а й консультативні функції. Для України це означає необхідність трансформації підходу до податкового адміністрування, де на перший план виходить довіра, прозорість і передбачуваність.

Нарешті, окремим уроком є посилення кіберзахисту. У цифрову епоху податкові дані стають цінним ресурсом, а їхня втрата чи фальсифікація може мати катастрофічні наслідки. Україна має інтегрувати в податкову політику комплекс заходів із кібербезпеки, використовуючи як власний досвід, так і міжнародні стандарти.

Таким чином, уроки для України можна сформулювати у вигляді п'яти ключових стратегій: гармонізація з міжнародними стандар-

тами, цифровізація адміністрування, реформа податкової моделі, формування партнерської податкової культури та посилення кіберзахисту. Реалізація цих напрямів стане фундаментом для побудови сучасної, прозорої й конкурентоспроможної податкової системи, здатної відповідати викликам цифрової економіки.

Висновки і пропозиції. Дослідження міжнародних практик оподаткування прибутку підприємств у цифрову епоху показує, що жодна з традиційних моделей корпоративного оподаткування вже не може повною мірою забезпечити баланс між фіскальною ефективністю та податковою справедливістю. Сучасна економіка характеризується високою мобільністю капіталу, домінуванням нематеріальних активів і діяльністю глобальних корпорацій, які здатні створювати прибуток у країнах без фізичної присутності. Це робить неефективними класичні механізми територіального чи резидентного оподаткування та потребує переосмислення самих основ податкової політики.

Міжнародний досвід свідчить, що провідні країни світу шукають різні шляхи вирішення цієї проблеми. Одні держави роблять ставку на структурні реформи – як у випадку з Естонією, яка перейшла на модель оподаткування виведеного капіталу. Інші впроваджують цільові інструменти, такі як цифровий сервісний податок у Великобританії або режим GILTI у США. Європейський Союз робить акцент на гармонізації та координації, ухвалюючи директиви ATAD, DAC та ініціативи CCCTB, що створюють основу для уніфікованої податкової політики. Спільною рисою всіх цих підходів є прагнення адаптувати систему оподаткування до цифрових реалій, забезпечити прозорість, зменшити масштаби агресивного податкового планування та відновити довіру до фіскальних інститутів.

Для України аналіз міжнародного досвіду є особливо важливим у контексті євроінтеграції та відбудови економіки. Умовно уроки для держави можна узагальнити у кількох напрямках. По-перше, необхідно завершити імплементацію Плану BEPS та приєднатися до системи автоматичного обміну інформацією CRS. Це дозволить інтегрувати українську податкову систему у глобальну інфраструктуру боротьби з ухиленням від податків. По-друге, слід прискорити цифровізацію податкової служби – впровадження SAF-T, електронного аудиту, технологій big data та штучного інтелекту для аналізу ризиків. По-третє, доцільно розглянути можливість трансформації моделі оподаткування прибутку

у напрямі податку на виведений капітал, що може стимулювати інвестиції у виробництво та інновації.

Крім того, важливим є формування нової податкової культури, яка ґрунтуватиметься не на конфронтації між бізнесом і державою, а на партнерстві. Це відповідає міжнародним тенденціям, де податкові органи дедалі частіше виступають не лише як контролюючі, але й як консультативні структури, що сприяють підвищенню рівня добровільного комплаєнсу. Нарешті, ключовим завданням для України стає посилення кібербезпеки, адже цифровізація податкових процесів неможлива без гарантій захисту даних та стабільності інформаційних систем.

Таким чином, уроки міжнародного досвіду дозволяють стверджувати, що Україна має унікальний шанс поєднати найкращі світові практики з власними інституційними реформами. Це дозволить створити податкову систему, яка одночасно відповідатиме вимогам цифрової економіки, забезпечуватиме бюджетну стабільність та стане фундаментом для сталого економічного розвитку й успішної інтеграції у європейський і глобальний простір.

Література:

1. BEPS. Міністерство фінансів України : веб-сайт. URL: <https://mof.gov.ua/uk/beps-440> (дата звернення: 06.10.2025).
2. Вайцеховська О. Р., Вдовічен В. А. Правове регулювання оподаткування цифрових компаній у Великобританії. *Держава та регіони*. 2024. №4 (74). С. 118–122. DOI: <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2021.4.18>
3. Глобальний мінімальний податок у світі: які країни вже приєдналися? *AZOLA* : веб-сайт. URL: <https://azolalegal.com/blog/globalnyj-minimalnyj-podatok-u-sviti/> (дата звернення: 06.10.2025).
4. Запровадження в Україні міжнародного обміну інформацією про доходи отримані через цифрові платформи. Міністерство фінансів України : веб-сайт. URL: <https://mof.gov.ua/uk/dac7-442> (дата звернення: 06.10.2025).
5. Іванський А. Й. Податкове резидентство та електронне резидентство фізичної особи: порівняльно-правова характеристика (на прикладі Естонії та України). *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2023. Том 34 (73). № 1. С. 97–103. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2023.2/16>
6. На шляху до справедливого оподаткування: Міністерство фінансів України працює над впровадженням принципів ATAD в рамках виконання рекомендацій Звіту про розширення ЄС. Міністерство фінансів України : веб-сайт. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/семинар_26_04_24.pdf (дата звернення: 06.10.2025).
7. Наконечна І. В., Бондаренко С. Ю. Порівняльний аналіз міжнародних систем оподаткування та режиму глобального нематеріального доходу з низьким оподаткуванням США (GILTI). *Міжнародне гуманітарне право та основи безпеки у період збройних конфліктів* : матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Київ, 6 лют. 2025 р.). Київ : Київський

- інститут Національної гвардії України, 2025. С. 236–239. URL: <https://surl.li/yplkzo> (дата звернення: 06.10.2025).
8. Огляд розробок у законодавстві ЄС, правовому аналізі та адаптації законодавства ЄС в Україні. Eu-Ua : веб-сайт. URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/eu_law_and_legal_approximation_developments_review_for_ukraine_no_31.pdf (дата звернення: 06.10.2025).
  9. Олендер І. Я. Підстави та наслідки усунення подвійного оподаткування в рішеннях верховного суду. *Право та державне управління*. 2023. № 2. С. 474–478. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdu.2023.2.68>
  10. Фролова Н. Б. Міжнародний досвід реформування системи оподаткування доходів у постпандемічний і воєнний періоди. *Економіка України*. 2023. № 10 (743). С. 44–57. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2023.10.044>
  11. Фугело П., Раковська Й. Особливості адміністрування ПДВ в Україні та Польщі. Актуальні проблеми теорії і практики бухгалтерського обліку, аналізу, контролю й оподаткування в Україні: сучасний стан, тенденції та перспективи розвитку: збірник матеріалів IX Міжнародної науково-практичної конференції (24 жовтня 2024 р. м. Кам'янець-Подільський). С. 246–248. URL : <https://surl.li/pprqcc> (дата звернення: 06.10.2025).
  12. Цифрове оподаткування: зміни у податковому законодавстві для цифрових компаній у 2024 році. Правова допомога : веб-сайт. URL : <https://pravdop.com/ua/publications/novosti-kompaniy/cifrovoe-nalogooblozhenie-izmeneniya-v-nalogovom-zakonodatelstve-dlya-cifrovih-kompaniy-v-2024-godu-01-2025-147/> (дата звернення: 06.10.2025).
- ### References:
1. Ministerstvo finansiv Ukrainy (2024). *BEPS*. Available at: <https://mof.gov.ua/uk/beps-440>
  2. Vaitsekhovska, O. R., & Vdovichien, V. A. (2024). Pravove rehuliuвання opodatkovannia tsyfrovyykh kompanii u Velykobrytanii [Legal regulation of taxation of digital companies in the United Kingdom]. *Derzhava ta rehiony*, no. 4 (74), pp. 118–122. DOI: <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2021.4.18>
  3. AZOLA (2025). *Hlobalnyi minimalnyi podatok u sviti: yaki krainy vzhe pryednalysia?* [Global minimum tax in the world: which countries have already joined?]. Available at: <https://azolalegal.com/blog/globalnyj-minimalnyj-podatok-u-sviti/>
  4. Ministerstvo finansiv Ukrainy (2024). *Zaprovadzhennia v Ukraini mizhnarodnoho obminu informatsiieiu pro dokhody, otrymani cherez tsyfrovi platformy* [Implementation in Ukraine of international exchange of information on income received through digital platforms]. Available at: <https://mof.gov.ua/uk/dac7-442>
  5. Ivanskyi, A. Y. (2023). Podatkove rezydenstvo ta elektronne rezydenstvo fizychnoi osoby: porivnialno-pravova kharakterystyka (na prykladi Estonii ta Ukrainy) [Tax residence and electronic residence of an individual: comparative legal characteristics (on the example of Estonia and Ukraine)]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriya: yurydychni nauky*, no. 34 (73) (1), pp. 97–103. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2023.2/16>
  6. Ministerstvo finansiv Ukrainy (2024). *Na shliakhu do spravlyvoho opodatkovannia: Ministerstvo finansiv Ukrainy pratsiuie nad vprovadzhenniam pryntsyipiv ATAD v ramkakh vykonannia rekomendatsii Zvitu pro rozshyrennia YeS* [On the way to fair taxation: the Ministry of Finance of Ukraine is working on implementing ATAD principles within the framework of fulfilling the recommendations of the EU enlargement report]. Available at: https://mof.gov.ua/storage/files/seminar_26_04_24.pdf
  7. Nakonechna, I. V., & Bondarenko, S. Yu. (2025). Porivnialnyi analiz mizhnarodnykh system opodatkovannia ta rezhyumu hlobalnoho nematerialnoho dokhodu z nyzkym opodatkovanniam SSHa (GILTI) [Comparative analysis of international taxation systems and the US global intangible low-taxed income (GILTI) regime]. *Mizhnarodne humanitarne pravo ta osnovy bezpeky u period zbroinykh konfliktiv* (Kyiv, February 6, 2025), pp. 236–239. Available at: <https://surl.li/yplkzo>
  8. Eu-Ua (2025). *Ohliad rozrobok u zakonodavstvi YeS, pravovomu analizi ta adaptatsii zakonodavstva YeS v Ukraini* [Review of developments in EU legislation, legal analysis and adaptation of EU law in Ukraine]. Available at: https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/eu_law_and_legal_approximation_developments_review_for_ukraine_no_31.pdf
  9. Olender, I. Ya. (2023). Pidstavy ta naslidky usunennia podviinoho opodatkovannia v rishenniakh Verkhovnoho Sudu [Grounds and consequences of eliminating double taxation in Supreme Court decisions]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia*, no. 2, pp. 474–478. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdu.2023.2.68>
  10. Frolova, N. B. (2023). Mizhnarodnyi dosvid reformuvannia systemy opodatkovannia dokhodiv u postpandemichnyi i voiennyi periody [International experience of reforming the income taxation system in post-pandemic and wartime periods]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 10 (743), pp. 44–57. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2023.10.044>
  11. Fuhelo, P., & Rakovska, Y. (2024). Osoblyvosti administruvannia PDV v Ukraini ta Polshchi [Features of VAT administration in Ukraine and Poland]. *Aktualni problemy teorii i praktyky bukhalterskoho obliku, analizu, kontroliu y opodatkovannia v Ukraini: suchasnyi stan, tendentsii ta perspektivy rozvytku* (Kamianets-Podilskyi, October 24, 2024), pp. 246–248. Available at: <https://surl.li/pprqcc>
  12. Pravova dopomoha (2024). *Tsyfrove opodatkovannia: zminy u podatkovomu zakonodavstvi dlia tsyfrovyykh kompanii u 2024 rotsi* [Digital taxation: changes in tax legislation for digital companies in 2024]. Available at: <https://pravdop.com/ua/publications/novosti-kompaniy/cifrovoe-nalogooblozhenie-izmeneniya-v-nalogovom-zakonodatelstve-dlya-cifrovih-kompaniy-v-2024-godu-01-2025-147/>

Summary. The article reveals modern transformations of corporate income taxation systems in the context of global digitalization of the economy, which radically changes traditional ideas about fiscal jurisdiction, tax residency status and source of income. The emphasis is on the fact that the dominance of intangible assets, the growth of the platform economy, cryptocurrency transactions and cloud services provoke the erosion of the tax base, the complication of its localization and the shortage of legal response tools on the part of national states. Analysis of international practices (BEPS, GILTI, DST, SAF-T, CCCTB) demonstrates the transition from autonomous tax regulation to models of supranational coordination with elements of mandatory mutual transparency, information openness and digital administration. The article emphasizes that digitalization is not only a factor in destabilizing the fiscal system, but also a potential tool for increasing the efficiency of administration and analytical capabilities of tax authorities. The paper summarizes the experience of countries that have developed unique fiscal models for the digital environment: Estonia with a tax on withdrawn capital, Poland with

an electronic audit SAF-T, the USA with a GILTI regime, the United Kingdom with a digital service tax. In the national dimension, the risks for Ukraine are analyzed, in particular, the fragmented implementation of international standards, duality of accounting systems, insufficient level of technical infrastructure of the State Tax Service, cyber threats, and low level of voluntary tax compliance. Five strategic directions are substantiated that should form the basis for the modernization of the domestic tax system in the digital era: harmonization of legislation with global norms, institutionalization of digital administration, revision of the concept of income tax, rethinking of fiscal culture and prioritization of cybersecurity as a condition for the stability of the system. It is concluded that Ukraine should not simply import individual instruments of international experience, but integrate them into a single national strategy of tax transformation, capable of ensuring fiscal stability, legal certainty and transparency in the digital economic environment.

Keywords: digitalization of taxation; corporate income tax, digital transformation of taxation, international fiscal initiatives, digital permanent representation, electronic tax audit, tax model, tax reform.

Стаття надійшла: 10.10.2025

Стаття прийнята: 25.10.2025

Стаття опублікована: 05.11.2025